

Katolik i formandsstolen i Etisk Råd

Erling Tiedemann udnævnt som formand for tre år fra 1. januar 2000

Tidligere ville man nok have glædet sig over, at Kirken endelig fik en afgørende indflydelse i samfundet ved at besætte en betydningsfuld post som formand for Etisk Råd. Jeg har imidlertid indtryk af, at udnævnelsen skal ses i et andet perspektiv i en verden, som i de sidste årtier har ændret sig radikalt. Der er stor interesse for etik over hele verden, og der er et behov for et globalt samarbejde og gensidig inspiration. Hvordan ser du selv på din nye opgave, og hvad vil din rolle blive?

Jeg tror også, det vil være helt forkert at betragte min udnævnelse til formand for Etisk Råd som udtryk for, at Kirken endelig har fået en afgørende indflydelse i samfundet. Det har næppe heller været det mål, man satte sig i Folketinget, da man fandt frem til, at det skulle være mig. I øvrigt har Etisk Råd 17 medlemmer, som kommer med meget forskellig baggrund: vi er en del, der er kristne; vi har et enkelt medlem, som er muslim; atter andre er formentlig uafklarede - eller afklarede i den forstand, at de ikke bekender sig til nogen specifik tro. Formandens rolle er netop at formidle et samarbejde mellem de forskellige opfattelser, som nødvendigvis kommer på bordet, når så mange og forskellige mennesker mødes for at tale om de store og ofte svære etiske spørgsmål, som vort samfund står overfor.

Hvilken kompetence kommer du med, især på baggrund af de mange eksperter som også er medlemmer? Man kunne fristes til at tro, at det er din politiske evne til at manøvrere, som har skaffet dig udnævnelsen?

Der er mange fristelser, som kan føre på vildspor ...! Nej, det hænger anderledes sammen. I Danmark er Det Etske Råd nemlig - i modsætning til, hvad der gælder i flere andre lande - udtrykkeligt sammensat af både eksperter og lægfolk. "Lægfolk" er naturligvis ikke noget entydigt begreb, - i hvert fald kan den, der er lægmand på det lægelige område, jo udmærket være ekspert på et andet område, hvor det så er lægens tur til at være lægmand.

Dertil kommer, at man netop har ønsket, at det overhovedet ikke kun skulle være eksperter, som befolkede rådet, men at dette også skulle omfatte et betragteligt kontingent af "repræsentanter for offentligheden" - d.v.s. mennesker, som ikke er eksperter i andet end i at kunne tænke sig godt og grundigt om og forholde sig konstruktivt vurderende til andres ekspertise.

Ved nærmere eftersyn er der jo heller ingen, der er eksperter i etik. Jo, der er naturligvis nogen, som har studeret etikken, dens værktøjer, dens udtryksformer, dens historie, dens grundproblemstillinger etc. etc., men al den ekspertviden gør dem i den sidste ende ikke mere kompetente end andre til at træffe de svære etiske valg. Over for etik er vi på en måde alle lægmænd, og en af Etisk Råds hovedopgaver er da også at stimulere den etiske debat i samfundet, som enhver er kaldet og forpligtet til at være med i.

For et par år siden boede du sammen med din kone to år i Paris for at gennemføre bibelteologiske studier. Hvad har det med etik at gøre?

Masser! Etik handler jo om "det gode liv" - altså om, hvordan livet kan blive godt i stedet for at blive skidt for samfundet og for enhver af os. For mig at se må etik derfor også tage udgangspunkt i en solid menneskeforståelse, og vil man læse en god bog om dét, så kan jeg absolut anbefale *Bibelen*. Selv om vi lever i et pluralistisk samfund, hvor der er nok så varierende holdninger til forskellige etiske problemstillinger, så er der jo alligevel mange grundholdninger, vi er fælles om. Og ikke så få af dem har i virkeligheden rod i Bibelen. Tænk for eksempel på De ti Bud, som jo netop er *de ti tilbud om et godt liv*.

Du har i pressen ikke lagt skjul på, at du er katolik, og derfor vil uvenner frygte dine "fordomme" i så henseende, og venner vil forvente, at man i enhver afgørelse ser de kendte katolske mærkesager blive bragt frem. Sidst kan man tænke på de nordiske biskoppers hyrdebrev om respekten for livet. Skal man vente, at den fri abort nu endelig bliver afskaffet?

Nej!

Det var et meget kort svar?

Ja, men det var jo også et kort spørgsmål ...

Vil du sige noget mere om det?

Naturligvis! Men først et ord om fordommene. Jeg tror, du har ret: jeg kan nok vente, at nogle mennesker uden for Kirken vil reducere mine standpunkter til blot at være det betonagtige resultat af, at jeg er en sort katolik, - og jeg kan sikkert også vente, at i hvert fald nogle katolikker vil se på nøjagtigt de samme standpunkter som udtryk for en total svigten af den rene katolske lære! Men så længe jeg blot måtte blive kritiseret eller mistroet fra begge sider samtidig, vil jeg betragte det som udtryk for, at det trods alle vanskeligheder lykkes for mig at holde mig i hvert fald i nærheden af dydens og sandhedens smalle sti ...!

Og så til dit egentlige spørgsmål om loven om fri abort. Jeg bliver altid så trist om hjertet, når det spørgsmål kommer på bane, for jeg har faktisk så enormt ondt af de kvinder og deres mænd (men især af kvinderne!), som har følt, at de ikke kunne se sig ud af en nødsituation på anden måde. Jeg har personligt et meget afklaret forhold til abort, og det er i enhver henseende sammenfaldende med, hvad man siden min barndom har lært i vores kirke, - men jeg har også et afklaret forhold til de mennesker, for hvem det er gået galt, og det forhold indebærer, at jeg ikke har en stor fordømmende pegefinger, jeg skal have løftet.

Alligevel tror jeg faktisk, at der *er* noget, der er sandt, og noget andet, som *er* usandt; at der *er* noget, som er godt, og noget andet, som i sig selv er et onde. Derfor falder jeg heller ikke ned i det hul, hvor man ender med at sige, at abort kan være et rigtigt valg for nogen, selv om det er et forkert valg for andre. Men når alt det er sagt, må jeg straks tilføje, at vi må overlade til den gode Gud og hans barmhjertighed at dømme over, hvad enhver af os kunne klare, når vi havnede i en paniksituation. Og i Kirken må vi aldrig glemme, at dét, vi er imod, er synden, ikke synderne. Havde det været omvendt, havde det set sort ud for de fleste af os!

Jo, men er abortlovgivningen ikke uetisk?

Jeg vil hellere sige, at vores abortpraksis i Danmark er uetisk og ulykkelig. Det må jo aldrig overses, at loven om fri abort blev vedtaget på et tidspunkt, hvor der i forvejen blev foretaget et tal af aborter, lovlige såvel som ulovlige, - især det sidste. Der var naturligvis kræfter i samfundet, som etisk set ikke havde rent mel i posen, da de argumenterede for den lov, - men der var også en god portion folketingsmedlemmer, som ikke så anden udvej end at stemme for, selv om abort var dem inderligt imod. På en måde kan man godt sige, at vedtagelsen af abortloven ikke uden videre afspejler en accept af abort, men snarere en vis politisk opgivenesshed over for problemet. Loven kan i så henseende vidtgående ses som en afkriminaliseringslov. Det gør bestemt ikke abort etisk acceptabelt, overhovedet ikke. Men det betyder på den anden side, at det store problem for mig at se ikke er abortloven, men den abortkultur, der præger vores samfund. For at sætte det lidt på spidsen: Problemet er ikke loven, men aborterne.

I radioavisen kunne man høre, at din forgænger som formand for Etisk Råd, Linda Nielsen, gik ind for kloning af rhesusaber. Vil det sige, at det næste bliver grønt lys for menneskekloning støttet af Etisk Råd?

Både Linda og jeg og alle andre medlemmer af Etisk Råd har været meget faste i kødet, hver gang spørgsmålet om *menneskekloning* er dukket op. Her har vi givet udtryk for nøjagtigt den samme holdning som regeringen, folketinget, Europarådet osv. osv., og den holdning er meget klar: *Menneskekloning* er etisk set aldeles uacceptabelt, fordi det indebærer en *tingsliggørelse* af mennesker, der bliver bragt til verden for at blive brugt som *midde*l for andre. Og mennesker må aldrig blive til *ting*, og de må aldrig reduceres til *midler*, men altid betragtes som *mål* i sig selv.

Når det kommer til *dyrekloning* har holdningerne derimod været delte. Nogle har ment, at den slags kunne være godt nok, fordi det måske kunne fremhjælpe nye behandlingsmetoder, der kunne gavne syge mennesker. Andre - herunder jeg selv - har haft den holdning, at dét synspunkt for så vidt kunne være rigtigt nok, men at erfaringen tilsiger, at hvis videnskabsmænd får lov at fortsætte med forsøg med dyrekloning, så vil det sandsynligvis føre til, at der en dag er nogen, der alligevel begynder med menneskekloning. Nogle gange møder man jo det spørgsmål, hvor man så egentlig skal standse? Og af og til er der faktisk kun ét operationelt svar at give, nemlig: *Nu!*

Det er, som om etikken i dag er blevet uendelig omfattende. Hvordan vil du være i stand til at sætte dig ind i alle disse områder, uden at det bliver venstrehåndsarbejde? Man fristes til at sige: "Lykke til!" samtidig med at man græmmes over, at Pastoral-Centret mister en god leder - eller vil det ske? Hvordan vil du overkomme alle disse opgaver, som hver for sig er så betydningsfulde?

Etikken er omfattende, og du har ret: den bliver mere og mere omfattende i takt med, at nye teknologiske udviklinger - for ikke at sige teknologiske *spring!* - stiller os over for spørgsmål, som menneskeheden aldrig tidligere har været stillet overfor. Tænk bare på alle de dilemmaer, som kortlægningen af menneskets arvemasse indebærer. Det er netop et dilemma, fordi man på den ene side kan forudse, at den genetiske kortlægning kan rumme nye og usete behandlingsmuligheder, men på den anden side heller ikke kan udgå at få øje på alle de problemer, al den menneskelige usikkerhed, ja, på en måde den opløsning af menneskers selvforståelse, som det også kan give anledning til. Så der *er* nok

at tage fat på, og overkommelsesmæssigt har jeg da også haft mine betænkeligheder ved at sige ja til formandsskabet i Etisk Råd. Som formand er jeg udpeget for en periode på tre år - og det svarer stort set til det antal år, jeg endnu havde påtaget mig at være leder af Pastoral-Centret. Men heldigvis har der vist sig udvej, idet nogle af mine opgaver og forpligtelser i centret bliver overtaget af andre. Jeg regner derfor med, at det nok skal kunne komme til at hænge sammen, - men som jeg lærte at sige, mens jeg var i det politiske liv: *alt andet lige*

Jørgen Hviid